

CABINETUL DE MUZICĂ AL BIBLIOTECII ACADEMIEI ROMÂNE – CONSTITUIREA, ORGANIZAREA ȘI VALORIFICAREA COLECȚIEI

Luiza-Antonela BUNBĂNAC

Motto:

„Cultura va trăi. Prea mare e patrimoniul ce l-au
acumulat atâtea secole de trudă și de credință
pentru a face dintr-o dată tabula rasa din tot ce am
strâns și asimilat.

Impasuri a mai avut omenirea. Și le-a răzbit pe
toate cu o vitalitate eroică. Nu-i va lipsi curajul nici
de data aceasta”.

George Enescu, 1934¹

Abstract: Faced, since the very beginning of its existence, with a series of obstacles related to personnel, organization and space, the Music Cabinet of the Romanian Academy Library, as we know it today, supported by the potential of its rich collection that will take shape over the years, will become a unique source of Romanian musical culture and an exhaustive source of information for historical and musicological research. The article highlights the role played by the organization of the main collections that constitute the Cabinet's collection and the way they have been exploited, in shaping its status as an important source for musicological research.

Keywords: Music Cabinet of the Romanian Academy, heritage, research.

¹ https://www.georgeenescu.ro/ctg_7_cuvinte-memorabile_pg_0.htm, accesat la data de 21 noiembrie 2025.

Cabinetul de Muzică din cadrul Bibliotecii Academiei Române, așa cum îl cunoaștem astăzi, este rodul eforturilor și convingerilor unor intelectuali de la sfârșitul secolului al XIX-lea, de a constitui, la început, o perspectivă completă și inedită asupra culturii muzicale românești, apoi o sursă exhaustivă de informații pentru cercetarea istorică și muzicologică.

Confruntat, încă de la începuturile existenței, cu o serie de obstacole legate de personal, organizare și spațiu, Cabinetul de Muzică și-a constituit și și-a dezvoltat excepționala colecție, de-a lungul anilor, sub influența multiplelor aspecte ale ambianțelor politice și sociale ale secolului al XX-lea.

Fără a ne propune să prezentăm într-un mod exhaustiv o istorie de la începuturile ființării Cabinetului, ne vom concentra asupra rolului jucat de modul de organizare a principalelor fonduri aparținând Cabinetului, precum și asupra modului de valorificare a acestora, în conturarea statutului de sursă importantă pentru cercetarea muzicologică.

Colecția de muzică, formată din partituri, manuscrise muzicale și discuri s-a constituit la 20 de ani distanță de la înființarea Bibliotecii Academiei în anul 1867. Inițiativa a avut-o tânărul bibliotecar, pe atunci, Ioan Bianu (1856-1935), „în spiritul colecționării a tot ceea ce poate releva spiritul poporului român”².

Din colecțiile Cabinetului fac parte lucrări care reflectă remarcabile prefaceri ale creației muzicale românești – de la făurirea primelor opere de tip european, până la extinderea influenței artei apusene în domeniul vieții de concert, spectacolelor teatrale însoțite de muzică, operă etc.

Cele trei fonduri ce alcătuiesc structura Cabinetului de Muzică, partituri, manuscrise muzicale și discuri, reunesc o mare varietate de lucrări, donate de-a lungul timpului de colecționari și, în anumite cazuri, de urmașii compozitorilor. Achiziționate sau intrate în colecție și prin prevederile Legii Depozitului legal, ele reflectă gustul și interesul marcat pentru valori consacrate ale culturii românești și universale.

Începuturile constituirii colecției au fost greoaie, pe de o parte pentru că Legea Depozitului legal din 1885 nu prevedea în mod expres repartizarea în patrimoniul Bibliotecii a partiturilor muzicale, iar, pe de altă parte, pentru că partiturile muzicale ale compozitorilor români erau tipărite în atelierele din

² <https://biblacad.ro/2023/12/19/manuscrise-muzicale-2>, accesat la data de 21 noiembrie 2025.

occident. Abia după anul 1904, s-a putut contura colecția de partituri și manuscrise muzicale, în urma noii Legi a Depozitului legal, care a obligat proprietarii de ateliere grafice să trimită copii din toate lucrările realizate, către instituții precum: Academia Română, Biblioteca Centrală din Iași și Fundația Universitară „Carol I” din București³.

Constituirea colecției de muzică

Alcătuirea fondului muzical a fost începută pe calea donațiilor făcute de instituțiile care, descoperind în arhivele lor materiale muzicale, le dăruiau Academiei pentru a fi mai bine conservate. Primele donații din partea acestor instituții sunt cele ale Ministerului de Externe, care conțineau partituri muzicale ale compozitorului Gavriil Musicescu (1847-1903), tipărite la Lipsca⁴.

Anul 1901 îmbogățește colecția Cabinetului cu partituri și manuscrise provenite de la Biblioteca Centrală din București, după desființarea acesteia, ale cărei fonduri au fost transferate la Academia Română.

Prima mare donație către Cabinetul de Muzică a fost în anul 1927, reprezentând masiva intrare de 1138 piese, atât partituri, cât și manuscrise muzicale din colecția compozitorului Eduard Wachmann (1836-1908)⁵.

Format în spațiul german și francez, de numele compozitorului și dirijorului Eduard Wachmann se leagă fondarea *Societății Filarmonica Română* în anul 1868, la București, al cărei director a fost, dirijând primul concert simfonic, la data de 22 aprilie/4 mai 1866 la Teatrul cel Mare din București. Scopul *Societății Filarmonica Română* era:

„dezvoltarea și propagarea gustului uneia din cele mai frumoase și ideale dintre arte, Muzica, și a societății noastre, distracțiune mai nobilă care să-l repauzeze

³ „Proprietarul oricărui atelier de arte grafice: tipografie, litografie sau orice procedeu de arte grafice, este obligat să trimită din orice carte, broșura, revista, ziar, note muzicale, harta geografică, planuri, stampe, portrete, tablouri, foaie volanta și orice alta reproducere, câte două exemplare bibliotecii Academiei Române din București, câte două exemplare bibliotecii centrale din Iași și câte un exemplar Fundațiunii Universitare „Carol I” din București; *Legea Depozitului legal, Articolul 1*, publicată la data de 19 martie 1904, Anuarul Industriei Grafice, București, 24 martie 1904.

⁴ BAR, Cabinetul de Muzică, *Arhiva Cabinetului*.

⁵ Idem, *Registrul de intrări*, anul 1927, poziția 105.

și, în același timp, să-l înalțe și să-l înobileze pe om, spre a contribui la înălțarea estetică a națiunii“⁶.

În cadrul donației se regăsesc manuscrise și partituri ale compozitorilor români din secolele al XIX-lea și al XX-lea, dar și ale compozitorilor occidentali.

Lucrările existente în donație, în manuscrise sau partituri, ilustrează creația noastră muzicală din primele decenii ale secolului al XIX-lea, care, la acea oră, era pusă sub semnul unui amplu și dinamic proces de înnoire, la care participau atât muzicienii, cât și literații.

Este vorba despre aplecarea asupra culegerilor folclorice, asupra creației populare în sine. Se culegea atât folclor de la sate, sursa cea mai autentică, dar și folclorul de la orașe, vehiculat de arta lăutarilor⁷. Folclorul țărănesc, menținut în cercul strâmt al vieții satului, este dovada existenței unei culturi muzicale cu virtualități specifice, ce s-ar fi putut afirma în condiții favorabile. Și acest folclor era în parte denaturat prin preluarea de către lăutari, care-l purtau în lumea salonului boieresc, unde existau condițiile unei noi deformări, de data aceasta „culegând firimiturile de la masa muzicală a aristocrației”, înstrăinându-se și pe această cale⁸.

Pionieratul acestei perioade îi revine lui Ioan Andrei Wachmann (Jean André Wachmann, 1807-1863), ale cărui manuscrise și partituri formează o parte semnificativă a donației. Compozitorul român de origine germană s-a identificat cu aspirațiile și năzuințele oamenilor de cultură din Bucureștiul primei jumătăți de secol al XIX-lea, apoi cu cele ale pașoptiștilor și ale militanților din perioada Unirii Principatelor. Dorința sa de a pune pe note o cu totul altă lume sonoră decât cea îndeobște cunoscută, o lume care l-a fascinat și pe care a început să o înțeleagă și să o îndrăgească, lume căreia îi recunoștea

⁶ <https://www.filarmonicaenescu.ro/ro/filarmonica>, accesat la data de 21 noiembrie 2025.

⁷ Carmen Stoianov, Petru Stoianov, *Istoria muzicii românești*, Editura Fundației România de Măine, București, 2005, p. 35.

⁸ George Pascu, Melania Boțocan, *Carte de Istoria Muzicii*, Vol. II, Editura Vasiliana, Iași, 2003, p. 449.

„originalitatea, bizazeria și farmecul”, poate fi înțeleasă ca reacție împotriva a tot ce era muzică vest- și central europeană⁹.

Un exemplu prin care tema folclorică a fost inspirată din arta lăutarilor este cel al fiului lui Ioan Andrei Wachmann, compozitorul Eduard Wachmann (1836-1908), prezent în colecție prin manuscrisul *Barbu Lăutaru. Melodii populare române culese și transcrise pentru piano de Eduard Wachmann*¹⁰.

Tot din aceeași perioadă, un compozitor care s-a racordat la tematica folclorică, ancorând-o în formele muzicii europene, este Eduard Caudella (1841-1924). Acest lucru nu poate fi conceput decât prin practica pe care o cunoscuse în marile capitale europene în care își desăvârșise studiile¹¹. Din donația lui Eduard Wachmann, Cabinetul de Muzică posedă manuscritele compozițiilor *Amintiri din Carpați, Adevărul și minciuna, Trăiască Regele*¹². Compozitorul a fost primul profesor de muzică al lui George Enescu, care, mai târziu, i-a dedicat lui Caudella compoziția pentru vioară *Impressions d'enfance pour violon et piano*, dedicat *à la mémoire d'Edouard Caudella*, scris în cerneală existent în colecția Cabinetului¹³.

Însă, tot în această perioadă, tema folclorului abordată de precursori se îmbină cu crearea vodevilului național și a cântonetei scenice autohtone. Cel care a dat viață sonoră acestor creații, un apropiat al lui Vasile Alecsandri, împărțind cu acesta succesul multor piese din ciclul *Chirițelor*, este Alexandru Flechtenmacher (1823-1898)¹⁴. Compozitorul este prezent în colecțiile cabinetului de muzică printr-o serie de manuscrite și partituri, dintre care am selectat piesa *Baba Hârca*, prima operetă românească, pe versuri de Matei Milo, a cărei premieră a avut loc în anul 1848¹⁵.

Tot din donația lui Eduard Wachmann în colecția de muzică au intrat partituri și manuscrite ale compozitorului de origine italiană Alfonso Castaldi (1874-1942). Absolvent al Conservatorului din Napoli, compozitorul italian a

⁹ Cosma, Viorel, *Muzicieni din România. Lexicon*, vol. III, Editura Muzicală, București, 2000, p. 69, *apud.* Carmen Stoianov, Petru Stoianov, *Istoria muzicii românești*, Editura Fundației România de Măine, București, 2005, p. 40.

¹⁰ BAR, *Cabinetul de Muzică*, Registrul Inventar.

¹¹ Carmen Stoianov, Petru Stoianov, *op.cit.*, p. 43.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Carmen Stoianov, Petru Stoianov, *Istoria muzicii românești*, Editura Fundației România de Măine, București, 2005, p. 45.

¹⁵ BAR, *Cabinetul de Muzică*, Registrul Inventar.

ajuns în România la vârsta de 20 de ani, fiind profesor la Conservatorul din București, fondând *Tinerimea simfonică*, manifestându-se artistic și în sfera artelor plastice, ca un pictor de peisaje și portrete, apropiat de Ștefan Luchian sau Camil Ressu¹⁶. O dovadă a prieteniei strânse cu artiștii plastici este portretul în creion realizat de către artistul Ștefan Dimitrescu, existent în colecția Cabinetului de Stampe¹⁷.

Fondul de manuscrise din donația lui Eduard Wachmann se completează cu prețioasele lucrări ale compozitorului Eusebie Mandicevski (1857-1929), a cărui activitate componistică și profesională s-a desfășurat în mare parte la Viena. Aici, între anii 1879-1882, a dirijat corul *Wiener Sing Akademie*, un ansamblu pe care Johannes Brahms îl condusesse cu ani în urmă, apoi a dat lecții private de muzică în mari familii burgheze și a dirijat coruri private. O prietenie intelectuală îl va lega de compozitorul german, ale cărui aprecieri în legătură cu activitatea sa componistică vor contribui la un succes considerabil, Eusebie Mandicevski devenind profesor la Conservatorul din Viena în 1896, apoi șef al Catedrei de Istorie a Muzicii. După ce a publicat operele complete ale lui Joseph Haydn și o ediție de 42 de volume a operelor a lui Franz Schubert, în anul 1897 Eusebie Mandicevski va obține titlul de doctor la Universitatea din Leipzig. În afara unor cantate și vodeviluri, piese pentru pian, coruri, lieduri pe textele poezilor români, în colecția Cabinetului de Muzică de află două *Concerte religioase* și *12 Liturghii*, lucrări importante pentru contribuția la dezvoltarea fenomenului muzicii psaltice din secolul al XIX-lea. Acest proces al cântărilor bisericești a demarat din prima jumătate a secolului al XVI-lea și a avut o continuitate până în secolul al XX-lea¹⁸.

Pe lângă aceste piese de valoare pentru creația muzicală românească de la sfârșitul secolului al XIX-lea, din donația Eduard Wachmann face parte un grup de lucrări aparținând compozitorilor străini, în partituri rare, cum sunt cele nouă simfonii beethoveniene, simfoniile lui Hector Berlioz, oratoriile lui Johann Sebastian Bach, simfoniile lui Johannes Brahms, concertele lui Frédéric Chopin, apoi diverse lucrări de Gaetano Donizetti, Antonín Leopold Dvořák, Christoph Willibald Gluck, Edvard Hagerup Grieg, Charles Gounod, Georg

¹⁶ George Pascu, Melania Boțocan, *Carte de istorie a muzicii*, Vol. II, Editura Vasiliana, Iași, 2003, p. 602.

¹⁷ BAR, *Cabinetul de Stampe*, Inv. 14842.

¹⁸ Emilia Moraru, *Racordarea muzicii religioase românești la cultura europeană modernă*, <https://revista.amtap.md/>, accesată la data de 29 noiembrie 2025.

Frideric Händel, Franz Joseph Haydn, Franz Liszt, Wolfgang Amadeus Mozart, Giacomo Puccini, Gioachino Rossini, Robert Schumann, Johann și Richard Strauss, Giuseppe Verdi, Richard Wagner¹⁹.

Dacă în primii ani ai acestei epoci fondul muzical s-a îmbogățit semnificativ prin donații de partituri muzicale, în paralel s-a conturat o direcție pentru achiziționarea manuscriselor muzicale. Acestea au adus o dimensiune istorică și documentară aparte, fiind mărturii directe ale procesului de creație al marilor compozitori.

Astfel, începând cu anii 1950, apoi, intensificându-se în deceniile următoare, interesul pentru completarea fondurilor de partituri și manuscrise muzicale ale compozitorilor români și universali, dar și manuscrise ale unor scrieri cu caracter istoric și documentar, s-a manifestat în direcția achizițiilor. Aceste lucrări, intrate prin achiziții strategice, au contribuit la transformarea colecției muzicale a Bibliotecii Academiei Române într-un tezaur de importanță națională și internațională.

O primă achiziție de la Alexandru T. Burada o reprezintă manuscrisul muzicologului Teodor Burada (1839-1923) pentru lucrarea *Scrierile muzicale ale lui Dimitrie Cantemir*, în 138 pagini originale în perfectă stare de lizibilitate, din care 52 de pagini reprezintă partituri cu ariile comentate de autor. Aportul fundamental al lui Dimitrie Cantemir în cultura și știința muzicală este elaborarea unui vast tratat științific de muzică turcească, scris la Constantinopole în anul 1700. El include 450 de piese instrumentale elaborând un sistem special de notație muzicală. La baza lui se află literele și cifrele arabe. Utilizând acest sistem, eruditul domnitor introduce în circuitul artistic melodii orientale din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, sistemul funcționând în cultura muzicală turcească până la mijlocul secolului al XIX-lea²⁰. Interesul pentru achiziția acestui tip de material pentru colecția Cabinetului de Muzică justifică deschiderea pe care conducerea Cabinetului o avea față de îmbunătățirea continua a fondurilor prin acumulare de cunoaștere, punând pe același plan dimensiunea documentară cu cea artistică.

¹⁹ Ion Magnea, „Cabinetul de Muzică, Biblioteca Academiei Republicii Socialiste 1867-1967”, *Cartea Centenarului*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1968, p. 206.

²⁰ *Ibidem*, p. 30.

Păstrând interesul pentru dimensiunea documentară a achizițiilor pe care Cabinetul de Muzică le-a efectuat după anii 1955, amintim copia manuscrisului muzical al compoziției intitulată *Rapsodia Româna* de Franz Liszt. Meritul acestei descoperiri la biblioteca din Weimar în Germania, în anul 1931, trebuie atribuit muzicologului și diplomatului Octavian Beu (1893-1964)²¹. Această rapsodie reprezintă prețuirea compozitorului maghiar față de cântecul popular românesc, manifestată cu ocazia turneului susținut în perioada 2 noiembrie 1846 – 24 ianuarie 1847 în sălile de spectacole și palatele din Timișoara, Lugoj, Arad, Cluj, Iași, București. Alături de acest manuscris a fost achiziționat un fond de documente prețioase contribuind la cercetarea activității lui Octavian Beu asupra operei lui Franz Liszt. Dintre acestea amintim un catalog Franz Liszt, un manuscris extras din pașaportul compozitorului, manuscrisul lucrării *Franz Liszt în țara noastră*, un dosar privind corespondența cu editura *Universal* privind publicarea *Rapsodiei Române* și cu editura *Kraft & Drotleff* pentru lucrarea *Franz Liszt în țara noastră*²².

Se impune a fi amintit acum impresionantul fond de manuscrise originale al întregii opere aparținând compozitorului Emil Monția (1882-1965), achiziționat de la Octavian Monția, fiul compozitorului. Culegător de folclor și avocat român, Emil Monția și-a desăvârșit studiile la Timișoara, Oradea și Viena și a studiat Dreptul administrativ, în cadrul universităților din Oradea, Cluj și Budapesta. În anexele ce însoțesc oferta de achiziție din anul 1965 este menționată o arie bogată de genuri, începând cu doine, colinde, cântece populare, ajungând până la romane, suite, lucrări de operă și balet. Compozitorul se numără printre cei dintâi muzicieni români care, la începutul secolului XX, doreau să aducă în primplan muzica autohtonă, să se organizeze într-o societate ce urma să-i promoveze și să le sprijine activitatea²³.

Aspirația constantă a conducerii Cabinetului de Muzică între anii 1960-1980 era de a alcătui o colecție completă care să reflecte în ansamblu direcțiile dezvoltării activității compozitorilor români, cât și preocupările teoretice ale învățământului muzical și ale criticii muzicale. Printre compozitorii români ale căror lucrări în manuscrise sau partituri au intrat în fondurile muzicale în această perioadă se numără Theodor Rogalski (1901, București-1954, Zürich),

²¹ BAR, *Cabinetul de Muzică*, Referat de achiziție numărul 256 din 14 iulie 1960.

²² Idem, *Darea de seamă* pe anul 1966, p. 4.

²³ Irina Nițu, *Documente din Arhiva Muzeului Național George Enescu. In memoriam Emil Monția (1882-1965)*, „Revista Muzica”, Nr.1, 2023, p. 76.

cunoscut pentru contribuțiile sale în domeniul muzicii simfonice și ale jazzului simfonic²⁴, Valentin Gheorghiu (1928, Galați-2023, București), un reprezentant al componisticii secolului al XX-lea²⁵, Gheorghe Dima (1847, Brașov -1925, Cluj), una dintre cele mai influente figuri ale muzicii corale și liedului românesc²⁶, Paul Constantinescu (1909, Ploiești-1963, București), compozitorul comediei muzicale în două acte *O noapte furtunoasă*, după comedia cu același titlu de I. L. Caragiale, a cărei premieră a avut loc la 26 octombrie 1935, la Opera Română din București²⁷, sau marele pianist român Dinu Lipatti (1917-1950)²⁸.

Modernizarea componistică de la sfârșitul secolului al XIX-lea se îmbină cu un puternic simț patriotic și un filon tradițional în valoroasa operă a lui Ciprian Porumbescu. Revelația acestui fir tradițional și idilic va da naștere lucrării *Crai Nou*, lucrare existentă în colecția Cabinetului în manuscris, cunoscută drept prima operetă românească, pe versurile lui Vasile Alecsandri, a cărei premieră a avut loc la data de 11 martie 1882, în sala festivă a Gimnaziului Românesc din Brașov, astăzi Colegiul Andrei Șaguna. Tot în colecția Cabinetului de Muzică, intrat prin achiziție de la Nina Cionca, strănepoata compozitorului, este manuscrisul lucrării *Hora Detrunchiaților*, semnat Ciprian Golembiovski, numele compozitorului Ciprian Porumbescu, cu consonanțe poloneze. Compozitorul va utiliza la început numele de Golembiovski, apoi, pentru o perioadă Golembiovski-Porumbescu și mai apoi, Porumbescu²⁹.

²⁴ Glodeanu, Liviu, *Theodor Rogalski*, „Muzica”, Anul XXIV, nr. 3, Editura Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, București, 1974, p. 17, <https://biblioteca-digitala.ro/?articol=105808-theodor-rogalski--muzica--anul-xxiv-nr-3-256>, accesat la data de 22 decembrie 2025.

²⁵ https://acad.ro/institutia/comunicate/2023/42_ValentinGheorghiu_In_Memorial.html, accesat la data de 22 decembrie 2025.

²⁶ https://www.georgeenescu.ro/stiri-noutati_doc_2695_gheorghe-dima-100-de-ani-de-la-trecerea-in-eternitate_pg_0.htm, accesat la data de 22 decembrie 2025.

²⁷ Vasile Tomescu, *Centenar Paul Constantinescu*, „Muzica”, Anul XX, Nr. 2, Editura Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, București, 2009, p. 44, <https://biblioteca-digitala.ro/?articol=112594-paul-constantinescu-1909-2009--muzica--serie-noua-anul-xx-nr-2-78>, accesat la data de 22 decembrie 2025.

²⁸ Lavinia, Coman, *Dinu Lipatti, un muzician român în contextul culturii universale*, „Muzica”, Anul XXXI, Nr.7, Editura Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, București, 2020, p. 90, file:///C:/Users/smtc_luiza/Downloads/Revista-Muzica-7-2020-5-LComan-Dinu-Lipatti.pdf, accesat la data de 22 decembrie 2025.

²⁹ Viorel Cosma, *Texte și documente inedite, Istoria muzicii în autobiografii*.

În aceeași perioadă, Cabinetul a primit donația din partea lui Romeo Drăghici (1891-1983), executorul testamentar al operei lui George Enescu și primul director al *Muzeului George Enescu* din București. Donația completează fondul Enescu, existent deja, cu șase manuscrise muzicale. Manuscrisul lucrării pentru pian, vioară și violoncel – *Trio în la minor* –, care se înscrie într-o perioadă de maturitate artistică a compozitorului, poartă marca de colecție aplicată pe manuscris³⁰. Fondul Enescu care constituie la nivelul Cabinetului de Muzică un corpus de manuscrise și partituri, poate cel mai mare din țară, merită o cercetare și elaborarea unui viitor studiu.

În paralel cu interesul pentru dezvoltarea unei colecții care să reflecte tradiția și istoria creației muzicale românești, achizițiile și donațiile manuscriselor și partiturilor compozitorilor clasici universali aveau să contureze o colecție completă și complexă, ce anula ierarhiile dintre cultura românească și cea universală. Așa se explică existența unui fond impresionant de lucrări din aproape toate școlile și genurile muzicale europene, din care am ales spre exemplificare manuscrisul, în copie, al lucrării *Lucia di Lammermoor* al compozitorului italian Gaetano Donizetti, manuscrisul în creion al operei *Don Carlo* de Giuseppe Verdi, manuscrisul în cerneală al *Simfoni a IX-a* de Ludwig van Beethoven³¹.

Aceste lucrări sunt fericit completate cu piesele, poate cele mai valoroase ale colecției. Prima este un manuscris al lucrării *Cadenza per il Rondeau; Ferma nel il rondeau* pentru pian a compozitorului Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791). Manuscrisul în cerneală poartă la marginea inferioară sigiliul lui Julius André (1808-1880). După cum se observă, între ultimul portativ și sigiliul lui J. André, există un spațiu liber în care a fost descifrat cu ajutorul unei lampi de cuarț următorul text în limba germană, a cărui traducere este : *Prezenta Cadenza și Ferma pentru un concert de pian de Mozart este propria scriere de mână a maestrului decedat. Frankfurt pe Mein, 16 oct. 1875. Julius André*. Este cunoscut faptul că după moartea compozitorului, soția acestuia Constanze Mozart vinde în anul 1799 toate

(XV) *Fondul Ciprian Porumbescu*, „Muzica”, Anul XXVIII, Nr. 2, Editura Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, București, 2017, p. 32, <https://biblioteca-digitala.ro/?articol=59545-texte-si-documente-inedite-istoria-muzicii-in-autobiografii-xv-fondul-ciprian-porumbescu--muzica--serie-noua-anul-xxviii-nr-2>, accesat la data de 22 decembrie 2025.

³⁰ BAR, *Cabinetul de Muzică*, Referat donație, 1965.

³¹ Idem, Registrul inventar.

manuscrisele muzicale care se aflau în posesia sa, lui Johann Anton André (1775-1842), compozitorul și editorul muzical de la Offenbach. Editorul deținea la acea dată cea mai importantă editură muzicală ce s-a extins rapid în Paris și Londra. Data înscrisă pe manuscrisul aflat în colecția Cabinetului de Muzică, 16 octombrie 1875, este un indiciu asupra faptului că acesta s-a aflat în posesia fiului lui său, Julius André³².

A doua piesă este un manuscris al lucrării *Mi lagnerò tacendo* pentru pian, a compozitorului italian Gioachino Rossini (1792-1862). Manuscrisul poartă data și locul compoziției *Bologna 12 ottobre 1846*, în stânga jos, iar în partea dreaptă jos semnătura compozitorului. Manuscrisul cuprinde trei pagini, este dedicat Prințului Mihai Ghika și este scris pe o hârtie specială, unde portativul și notele scrise de mână cu cerneală neagră sunt încadrate într-un chenar frumos decorat³³. Acest decor pune în lumină grija compozitorului pentru textele sale muzicale de a fi prezentate într-o aură de noblețe spirituală.

Organizarea și valorificarea fondurilor existente în cadrul Cabinetului de Muzică. Perioada 1949-1989.

În prima parte a existenței sale, activitatea Cabinetului de Muzică a fost legată, în special, de acumularea pieselor care s-au constituit în fonduri, perioada 1949-1989 poate fi descrisă în termenii interesului îndreptat pentru organizarea instrumentelor specifice, cataloage, fișe, inventare, care să faciliteze accesul cititorilor la aceste fonduri, iar odată încheiată această organizare, colecția să fie cunoscută publicului. Nu este întâmplător aleasă această perioadă : după anul 1949 materialele din arhiva Cabinetului relevă o activitate sporită în legătură cu evidența și gestiunea fondurilor. Tot în această perioadă regimul comunist a constituit indexul materialelor interzise publicului, oprind accesul la diversele fonduri considerate periculoase pentru regim³⁴.

Organizarea, dar mai ales valorificarea colecției Cabinetului de Muzică, în perioada cuprinsă între anii 1949-1989, au cunoscut două etape cu importanță

³² Das gegenwarting Cadenza und Ferma zu einem Klavierkonzert von Mozart des unsterbleiben Meisters eigene Handscript ist bestetigen. Frankfrut en Mein, 16 oct. 1873, Julius André, BAR, *Cabinetul de Muzică*, Arhiva.

³³ BAR, *Cabinetul de Muzică*, Inv. 3156.

³⁴ Ioan-Aurel Pop, *Cuvânt-înainte*, „Istoria Bibliotecii Academiei Române” 1948-1989, Vol. 4, Partea I, Editura Magic Print, București, 2025, p. 5

majoră pentru afirmarea și constituirea sa ca sursă primară în cercetarea muzicologică.

În prima perioadă, cuprinsă între 1949-1963, s-au trasat principalele direcții privind organizarea colecției. O serie de probleme, precum personalul insuficient și lipsit de pregătire profesională care a dus la întârzieri majore în prelucrarea materialului existent și nou intrat în colecție, lipsa unui spațiu adecvat de depozitare a fondurilor, a generat dificultăți serioase cu privire la conservarea fondului muzical. Într-un efort susținut, până în anul 1964, colecția a putut fi inventariată și pusă la dispoziția cititorilor prin elaborarea cataloagelor alfabetică și pe materii și a registrelor de inventar, instrumentele specifice necesare accesării acestor fonduri.

A doua perioadă, cuprinsă între 1964-1989, o reprezintă îmbogățirea colecției printr-o serie de acțiuni de identificare a materialelor muzicale aparținând compozitorilor români în colecțiile bibliotecilor din străinătate. În paralel cu acestea, o muncă asiduă a fost depusă pentru valorificarea fondurilor muzicale prin numeroase conferințe, redactarea de monografii, elaborarea lucrărilor bibliografice, activități info-culturale, crescând interesul pentru audiția unor compoziții din creația unor autori de valoare inestimabilă.

Perioada 1949-1963

La sfârșitul anului 1949, unicul contact cu fondurile muzicale îl reprezenta un inventar necorespunzător, iar acest lucru este pus pe seama faptului că la Serviciul de Muzică, titulatura din epocă, de pe lângă Diviziunea de Stampe, Hărți, Muzică a Bibliotecii Academiei Populare Române, exista o singură persoană ale cărei atribuții erau: înregistrarea notelor muzicale, întocmirea fișelor de creșteri, inventarierea notelor muzicale, catalogarea alfabetică a materialului muzical, catalogarea pe materii a acestui material.

Situația va continua o lungă perioadă, fapt ce va conduce la înregistrarea deficitară, și de cele mai multe ori cu mari erori, a fondurilor. Însă, până la momentul angajării personalului de specialitate și până la organizarea științifică a colecției materialelor muzicale, Biblioteca Academiei Republicii Populare Române a fost obligată să își epureze colecțiile. Această operațiune ce a constat în selectarea și îndepărtarea în întregime din bibliotecă a publicațiilor considerate a fi „necorespunzătoare”, din punct de vedere al conținutului ideologic sau științific, a fost realizată de un comitet de epurare al cărui

responsabil la nivelul instituției era Eugen Schileru, secondat la Serviciul Stampe de Aurelia Spacu³⁵.

Fondul *Special (S)*

Constituirea fondurilor muzicale de-a lungul timpului, cu semnificații istorice, a reprezentat încă din fazele incipiente ale regimului comunist o amenințare la adresa ideologiei politice și a ordinii sociale. Din aceste considerente, odată constituit comitetul de epurare, atribuțiile acestuia erau de a identifica și de a retrage compozițiile căzute în dizgrație, acestea alăturându-se celorlalte piese din Biblioteca Academiei Române, în Fondul Special, sau Secret. Pentru însemnarea pieselor din Fondul Secret s-a recurs la sistemul etichetării. În ceea ce privește fondurile de muzică, acestea erau însemnate prin aplicarea unei etichete pe care era scris în caractere mari, cu roșu, „INTERZIS”. Vizitele de consfătuire sistematice din anul 1951 ale profesoarei Maria Nichiforovna Râtaia, de la Institutul de Biblioteconomie „V.M. Molotov” din Moscova, consilieră pe lângă Direcția Bibliotecilor din Așezămintele Culturale ale Republicii Populare Române, au avut drept scop prezentarea „unui amplu material documentar asupra organizării bibliotecilor din U.R.S.S., în special a Bibliotecii Lenin și a metodelor de lucru”³⁶. De fapt, scopul acestei vizite era de a implementa modelul de lucru sovietic, prin epurarea materialelor cu caracter vătămător urmărindu-se introducerea unui nou sistem de valori cu scopul de a distruge cultura națională și desfășurarea unei intense campanii de rusificare, ce a presupus popularizarea realizărilor culturale și științifice sovietice. Aceste obiective sunt ferm afirmate în raportul vizitei consilierului sovietic, unde se precizează rezolvarea unor probleme urgente pentru Biblioteca Academiei Populare Române. La punctul „b” al acestui raport se impunea „Organizarea fondului special de publicații” care stipula:

„toate publicațiile ce poartă eticheta interzis precum și toate cele ce vor fi descoperite de acum încolo, ca publicații cu conținut vătămător, (...) vor trebui scoase și depozitate într-un singur loc, formând un fond special (...) acest fond va fi accesibil numai unui număr restrâns de cercetători”

³⁵BAR, *Cabinetul de Muzică*, Referat asupra organizării colectivului de epurare a Bibliotecii, Nr. 151 din 25 octombrie 1949, p. 1.

³⁶ Idem, *Cabinetul de Muzică*, Referat din 10 septembrie 1951, p. 1.

și la punctul „e” al raportului , «Înființarea serviciului publicațiilor sovietice» ce va cuprinde „toate lucrările privind literatura sovietică, inclusiv buletinele bibliografice ale cărții sovietice și ale traducerilor”³⁷. Aceste probleme urgente au fost considerate prioritare și de către Secția Muzică.

Documentele din arhiva Secției Stampe-Muzică consemnează Referatul cu numărul 5404 din 28 august 1958 către Direcția Bibliotecii, prin care se semnalează existența unor materiale cu caracter interzis sau secret, evidențiindu-se modul de operare al acestora. Rezoluția specifică în mod clar că materialele vor fi „inventariate și păstrate în cadrul Secției”, nefiind consultate în lipsa aprobării forurilor superioare³⁸.

Pentru fiecare fond muzical în parte au fost întocmite liste cuprinzând discurile, manuscrisele muzicale și partiturile ce erau clasate în *Fondul Special*. Din analiza acestor liste, reies următoarele date statistice: în lista ce cuprindea discurile considerate a face parte din *Fondul special* erau 21 titluri, cea a manuscriselor muzicale conținea 98 titluri, iar lista partiturilor muzicale număra 165 titluri. Materialele muzicale clasate în *Fondul Special* aveau, de regulă, aplicată în colțul din stânga sus o etichetă pe copertă cu textul „INTERZIS”.

Structura *Fondul Special* la Cabinetul de Muzică era alcătuită în mare parte din lucrări ce aminteau de familia regală a României. În această categorie pot fi enumerate o mulțime de manuscrise și partituri cu conținut ce face trimitere la imnuri sau marșuri închinare Monarhiei. Spre exemplificare amintim manuscrisele și partiturile lucrărilor aparținând compozitorilor precum Constantin Dumitrescu, *Floarea Reginei, vals*, Alexandru Flechtaenmacher, *Plângere la moartea principesei Maria de Hohenzollern*, Emil Monția, *Imnul Regal* sau D.S. Vasculescu, *Imn Regal*. Dintre discurile considerate a avea o tematică supusă cenzurii, precum cea care aducea în discuție cauza românismului, erau înregistrarea discursului lui I. I. C. Brătianu, *À la presse latine și Despre cultura națională*. Tot în categoria compozițiilor cu caracter sensibil se înscriu discurile cu înregistrările cântecelor cu tematică patriotică, ce trebuia să fie înlăturate, acestea amintind de Monarhie. Dintre acestea exemplificăm prin compozițiile lui Alfonso Castaldi, *Se întorc vitejii*,

³⁷BAR, *Cabinetul de Muzică*, Referat asupra consfătuirilor cu Tov. Maria Nicihiforovna Râtata, p. 2.

³⁸ Idem, *Cabinetul de Muzică*, Referat Nr. 5404, 29 august 1958, p. 1.

Constantin Nottara, *Spre paza frontierei*, Timotei Popovici, *Cântece Naționale*³⁹.

Din punct de vedere administrativ, Serviciul Muzică a depins din anul 1952 de Cabinetul de Stampe și aceasta în virtutea faptului că se afla în același birou, depozitul fiind comun celor două Secții, neexistând niciun angajat repartizat Cabinetului în schema de personal.

Parcurgând documentele din arhiva Serviciului Muzică identificăm un prim inventar întocmit în anul 1956, care cuprindea următoarele piese necatalogate: 1944 manuscrise muzicale, 32186 partituri, 1604 discuri, cilindri fonografici și materiale de înregistrare 24 bucăți, 2 obiecte de muzeu și 3 instrumente muzicale⁴⁰. Fondurile, care au crescut în următorii ani cu o intensitate sporită, impuneau o organizare științifică astfel încât acestea să devină accesibile cititorilor. Lipsa spațiului pentru organizarea colecției l-a determinat pe Șeful Serviciului Stampe Remus Niculescu să supună atenției Directorului Academiei Mircea Malița, în anul 1955, necesitatea acordării unui local în care bibliografia colecțiilor de stampe și muzică să își poată organiza activitatea și să le valorifice prin expoziții. Localul care corespundea scopului menționat fusese identificat în locul vechii Școli de literatură, adăpostită în interiorul fostului Muzeu Toma Stelian, care îndeplinea condițiile cerute, în primul rând pentru conservarea colecțiilor. Fostul muzeu deținea structura și logistica necesare pentru realizarea expozițiilor ce ar fi adus reale servicii culturii în țară și peste hotare⁴¹. Solicitarea nu a avut finalitatea dorită, Secția Muzică continuând să funcționeze în același birou cu Secția Stampelor.

Lucrările de identificare, clasare, înregistrare, catalogare nu se puteau desfășura în lipsa personalului de specialitate. Această situație vitregea accesul cititorilor la consultarea fondurilor muzicale care se aflau neinventariate din anul 1952, iar acolo unde exista o inventariere parțială, aceasta cuprindea de cele mai multe ori erori. Sintagma folosită în referatele întocmite de către șeful serviciului Stampe-Muzică era că acest fond riscă să devină *inexistent*. Referatul din 1957 întocmit de către Șeful Sectorului Stampe, Remus Niculescu,

³⁹ În arhiva Cabinetului de Muzică pot fi consultate toate listele conținând piesele înscrise în *Tabelul cu situația Fondului Special*.

⁴⁰ BAR, *Cabinetul de Muzică*, Dare de seamă pe anul 1956.

⁴¹ Idem, *Cabinetul de Muzică*, Notă în legătură cu localul fostului Muzeu Toma Stelian, 16 iulie 1955.

cuprindea, pentru Serviciul Muzică, necesitatea angajării unui cercetător principal și unui cercetător cu activitate și studii serioase de specialitate⁴².

Prin Referatul întocmit la data de 16 iulie 1959, de către Șeful Sectorului Stampe-Muzică, s-au prezentat instrucțiunile privind catalogarea fondurilor muzicale. Astfel, pentru partiturile muzicale trebuia triat fondul neinventariat, separându-se partiturile cuprinse în albume de cele sovietice, așezarea partiturilor neinventariate în ordine alfabetică pentru determinarea dubletelor, înregistrarea partiturilor românești și străine în Registrul inventar în continuarea vechiului fond, redactarea fișelor pentru partituri cuprinse în albume, iar după identificarea dubletelor, înscrierea lor în Registrul Inventar. În ce privește partiturile sovietice, acestea au fost organizate în pachete, alfabetic, evidența lor fiind trecută pe pachete.

Fondul de discuri a fost clasat pe formate și autori, în cazul discurilor străine, pe genuri și autor, în cazul discurilor românești, iar în ce privește fondul de discuri sovietice, acesta a avut doar o evidență numerică.

Cum angajările întârziiau să apară, o soluție adoptată a fost apelarea la cercetători științifici de la Secția de Muzică a Institutului de Istoria Artei, Nicolae Missir și Elena Zottoviceanu și la un muzicolog specialist în manuscrise muzicale, Stela Sava, plătiți din fondul destinat cercetării științifice. Numele lor merită amintite, întrucât munca lor a fost fundamentală în organizarea colecției, datorită căreia Secția de Muzică începe să capete o structură științifică. Rolul acestor colaboratori este determinant în organizarea colecției prin schițarea primului plan științific de bibliografie muzicală care cuprindea următoarele puncte:

- Catalogul manuscriselor muzicale românești vechi (Psaltichii);
- Catalogul manuscriselor muzicale românești moderne;
- Catalogul partiturilor muzicale românești;
- Catalogul programelor și afișelor muzicale românești.

Dar până la alcătuirea acestor instrumente științifice, aveau de parcurs verificarea colecției cu îndepărtarea erorilor de catalogare, clasarea manuscriselor muzicale și a partiturilor pe autori și genuri muzicale și a materialelor neinventariate.

Acestă muncă asiduă a început prin identificarea partiturilor muzicale ale căror piese erau inventariate de două ori, numeroase dublete fiind incluse, iar descrierea lor fiind necorespunzătoare, acest aspect necesitând refacerea

⁴² Idem, *Cabinetul de Muzică*, Propuneri pentru schema personalului, Nr. 54/1958.

completă a inventarului. Și în cazul manuscriselor muzicale, cercetătoarea Stela Sava a găsit fondul în foi volante fără numerotație sau autor, iar acolo unde fusese identificat autorul, de multe ori acesta s-a dovedit a fi eronat atribuit. Pentru o inventariere corectă a manuscriselor existente în foi volante a fost nevoie în primul rând de întregirea lor, apoi de identificarea autorului. Fondul a fost supus unei întregi reorganizări după o metodă riguroasă de identificare grafologică și muzicografică.

În ce privește situația fondului de discuri, acestea au fost catalogate în funcție de proveniență, românești sau străine, apoi catalogate alfabetic.

Din inițiativa cercetătoarei Stela Sava s-a propus înființarea unei săli de audiții care să permită cunoașterea materialului muzical, provenit din manuscrisele inedite și partiturile mai puțin cunoscute, de către salariații Bibliotecii, dar și de către cercetătorii ce formau nucleul cititorilor Cabinetului⁴³.

Tot în această perioadă, se înființează, la inițiativa Directorului General al Academiei Republicii Socialiste România, profesorul Șerban Cioculescu, fondul de bandotecă prin trecerea conținutului de pe discurile muzicale pe bandă pentru conservarea discurilor valoroase. Acest fond va fi completat ulterior cu înregistrările pe 1400 benzi de magnetofon ale tuturor sesiunilor științifice care au avut loc în cadrul Academiei Române, începând cu anul 1950.

Fondul, extrem de prețios pentru documentare, conținea conferințele academicienilor români și străini, texte care au rămas inedite și care, astfel au fost salvate de la o regretabilă uitare și distrugere. Din aceste înregistrări menționăm recitarea poeziei *Oltul*, în lectura scriitorului Octavian Goga, înregistrarea discursului lui Mihail Sadoveanu la împlinirea a 80 de ani în cadrul unei ședințe festive a Academiei Române sau cuvântările lui Rafael Alberti și Maria Teresa Leon, doi scriitori spanioli, activiști și ambasadori culturali⁴⁴. Poate cea mai valoroasă înregistrare a acestui fond o constituie o conferință inedită susținută de istoricul Nicolae Iorga cu câteva zile înainte de a fi asasinat, descoperită la Paris, la *Phonotèque Nationale et Musée de la Parole*⁴⁵.

Tot acum eforturile susținute ale colaboratorilor se vor reflecta în finalizarea lucrărilor cu caracter științific, precum identificarea manuscriselor muzicale, studierea și întocmirea unor norme noi de catalogare, clasarea

⁴³ Idem, *Cabinetul de Muzică*, Propuneri privind Cabinetul de Muzică, 1956.

⁴⁴ Idem, *Cabinetul de Muzică*, Adresa din data de 21 decembrie 1973

⁴⁵ Idem, *Cabinetul de Muzică*, Notă asupra fondurilor, Nr. 8518, din 13 iulie 1975.

fondurilor după formate, autori și proveniență, întocmirea fișierului alfabetic. Se încheia astfel această perioadă cu o creștere după cum este prezentat mai jos:

Manuscrise muzicale – 3000 unități de bibliotecă inventariate;

Partituri muzicale – 22775 unități de bibliotecă inventariate;

Discuri muzicale – 3869 unități de bibliotecă inventariate;

Bandoteca – 2500 metri de bandă⁴⁶.

Valorificarea colecției Cabinetului de Muzică. Perioada 1964-1989

Perioada cuprinsă între anii 1964-1989 poate fi descrisă în termenii valorificării colecției Cabinetului de Muzică și preocupării pentru conservarea colecției. După etapa în care s-au pus bazele organizării instrumentelor ce permiteau accesul cititorilor la colecții, în perioada care a urmat asistăm la o prețioasă valorificare a acestora. Diversele metode folosite, precum sesiunile științifice ce promovau cunoașterea muzicii clasice universale dar și a muzicii contemporane, a compozitorilor români și străini, deschiderea spre participările la emisiunile de radio și televiziune, schimburile internaționale, dar și acțiunile de depistare a celor mai importante materiale din bibliotecile din Occident, care vor îmbogăți colecția, vor face din Cabinetul de Muzică o sursă științifică recunoscută, atât de către cercetătorii români, cât și de către instituțiile de prestigiu internaționale.

În anul 1963, Serviciul Muzică se separă de Cabinetul de Stampe, darea în gestiune a colecției intervenind un an mai târziu. Din acest moment, titulatura va fi *Cabinetul de Muzică*, titulatură sub care vor circula toate documentele oficiale, dările de seamă sau cele de corespondență. Ion Magnea va prelua conducerea Cabinetului de Muzică, acesta contribuind decisiv la organizarea colecției, valorificarea ei, inventarierea și catalogarea fondurilor rămânând constante ale activității sale până la părăsirea Cabinetului în anul 1986⁴⁷.

Tot în această perioadă se creează *Fondul de microfilme* ce cuprinde copii după manuscrisele muzicale originale depistate în instituțiile din străinătate.

Odată organizate fondurile muzicale, activitățile întreprinse de către angajații Cabinetului au permis valorificarea acestora, acțiune ce va crește și se va diversifica anual. Printre primele demersuri au fost stabilirea unei colaborări

⁴⁶ Idem, *Cabinetul de Muzică*, Situația fondurilor și stadiul de prelucrare, 1962.

⁴⁷ *Ibidem*.

cu Revista „Muzica” și Revista „Călăuza Bibliotecarului”, prin punerea la dispoziție a unui spațiu editorial pentru a face cunoscute publicului colecțiile Cabinetului. O serie de articole ce au ca scop nu doar promovarea colecției, ci și unul didactic, prin educarea publicului printr-o experiență recreațională, va deveni o constantă a activității Cabinetului. Spre exemplu, *Dinu Lipatti, interpret* sau studiul bibliografic intitulat *Compoziții muzicale din lirica eminesciană*, cu prilejul comemorării a 75 de ani de la moartea poetului, ce a fost publicat în numărul 6 din iunie 1964 al revistei „Călăuza Bibliotecarului”⁴⁸. Conferințele susținute în afara Cabinetului, la Cinematograful „Republica”, Casa Centrală a Armatei, Teatrul „Ion Creangă” sau Comandamentul Grănicerilor au contribuit la cunoașterea patrimoniului Cabinetului de Muzică⁴⁹. O serie de conferințe care au avut un rol important în diseminarea informațiilor despre colecție a fost susținută de către cei doi angajați ai Cabinetului. *Viața și opera primei compozitoare române Elena Asachi*, susținută de către Irena Pușchilă sau comunicările științifice organizate de către Biblioteca Municipală Arad, în anul 1973, la care Ion Magnea a participat cu lucrarea *Conflicte și structuri dramatice în textele inedite ale compozitorului Emil Monția*, sau *Creația compozitorului Emil Monția pe versurile poezilor ardeleni*, sunt dovezi clare ale pregătirii celor doi angajați ai Cabinetului de Muzică și, în egală măsură, ele au oferit ocazia prezentării cercetării, schimbului de idei, promovând colaborarea și dezvoltarea profesională⁵⁰.

O activitate sporită de promovare a colecției a fost realizată fie prin participări directe la emisiuni de radio și televiziune, fie prin furnizarea de material pentru susținerea unor manifestări culturale. Spre exemplificare, menționăm punerea la dispoziție a materialelor dedicate comemorării a 75 de ani de la moartea poetului Vasile Alecsandri către Radio-televiziunea română, Teatrele de Stat sau presă. De asemenea, realizarea de filme documentare pentru radio televiziune, ca de exemplu *Peceți și file îngălbenite* care, pe lângă redarea unor aspecte din activitatea Bibliotecii și a unor imagini din interiorul Cabinetului de Muzică, au fost apreciate ca o valoroasă contribuție la popularizarea tezaurului aflat în colecțiile Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste Române. De asemenea, un amplu reportaj cuprinzând peste 50 de imagini din instituție, realizat de către Agerpress, a fost difuzat în străinătate.

⁴⁸ Idem, *Cabinetul de Muzică*, arhiva.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ Idem, *Cabinetul de Muzică*, Dare de seamă pe anul 1965, p. 2.

Legat de munca de cercetare științifică, remarcăm și faptul că în anul 1970 a fost realizat, pe baza materialelor existente în fondurile muzicale, volumul *Gânduri închinare lui George Enescu*, publicat cu ocazia Festivalului Internațional George Enescu din acel an⁵¹.

Un capitol ce merită amintit în legătură cu activitatea de cercetare și valorificare a colecției de muzică este cel referitor la schimbul și colaborările internaționale.

În anul 1973, Institutul Chopin din Varșovia îi trimite direct lui Ion Magnea materiale ce vor contribui la redactarea lucrării de sinteză muzicologică cu titlul *Frédéric Chopin, Muzica unei vieți. Corespondența*, scrisori selectate, traduse și comentate de Ion Magnea, lucrare în peste 500 de pagini, ce urma să apară în anul 1974 la Editura Muzica⁵².

O preocupare constantă a lui Ion Magnea pentru dezvoltarea colecțiilor din cadrul Cabinetului de Muzică a fost depistarea unor compoziții sau autori români în bibliotecile din străinătate. Pornită din dorința de a întregi fondurile de muzică românească, acesta efectuează o serie de vizite cu caracter documentar în țară și străinătate pentru microfilmarea materialelor prețioase pentru fondul Cabinetului. Spre exemplu, demersurile pe lângă Österreichische Nationalbibliothek din Viena pentru microfilmarea manuscriselor originale ale lui Eusebie Mandicevski, George Enescu și Ion Scărlătescu, sau microfilmarea *Suitei Române pentru pian și orchestră*, compusă în anul 1937 de către compozitorul danez Vagn Holmboe la Biblioteca Regală din Copenhaga. Lucrarea este rodul cercetărilor etnomuzicologice efectuate de către compozitorul danez în România în perioada 1933-1934⁵³.

Deplasările în Franța, la Paris, pentru imprimări de muzică populară românească din anii 1918-1929, interpretate de tarafuri din toate colțurile țării, precum și documente cu privire la viața și opera lui George Enescu, sunt demersuri relevante pentru implicarea în întregirea fondurilor, pe de o parte, pe de altă parte, ele vorbesc despre expertiza profesională a lui Ion Magnea și interesul pentru a deține astfel de materiale⁵⁴.

⁵¹ Idem, *Cabinetul de Muzică*, Modalități de valorificare a colecțiilor de la Cabinetul de muzică.

⁵² Idem, *Cabinetul de Muzică*, Dare de seamă pentru anul 1973.

⁵³ <https://www.encyclopedia.com/arts/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/holmboe-vagn>, accesat în data de 03 decembrie 2025.

⁵⁴ BAR, *Cabinetul de Muzică*, Arhiva.

Participarea la conferințe, alături de celelalte forme de valorificare a colecțiilor, așa cum am prezentat mai sus, au ajutat Cabinetul să-și construiască reputația de principală sursă de documentare și să crească încrederea în rândul cititorilor. Colecțiile Cabinetului de Muzică au fost studiate și valorificate de un public numeros format din studenți, cercetători, reporteri de radio și televiziune, muzicologi și profesori de muzică de la Institutul de Artă, regizori de la Teatrele muzicale din țară. Studiul manuscriselor și partiturilor, precum și audițiile de pe discuri se realizau în sala de lectură a Cabinetului, care era și biroul celor doi angajați, spațiu ce dispunea de 4 locuri. Dacă în anul 1962 numărul cititorilor care studiaseră colecțiile era de 221 de persoane cu 1551 piese consultate, în anul 1963, numărul cititorilor se triplează, ajungând la 749 de persoane cu 2210 piese cercetate, pentru ca, patru ani mai târziu, în 1967, Cabinetul de Muzică să înregistreze o cifră de peste 1500 cititori pe an, cu peste 6000 de piese accesate.

Către finalul acestui capitol și, poate ca o concluzie a modului în care organizarea și valorificarea acestor colecții au căpătat importanță și recunoaștere în rândul cititorilor, amintim o mică parte din solicitările de consultare ale cititorilor către Cabinetul de Muzică. Instituții de prestigiu și de valoare din țară, precum Institutul de Istoria Artei, Editura Muzicală, Conservatorul Ciprian Porumbescu, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din R.S România, Radiodifuziunea și Televiziune Română, devin de acum colaboratori statornici ai acestuia⁵⁵.

Concluzii

Putem spune că fondurile Cabinetului de Muzică al Bibliotecii Academiei Române s-au constituit ca un templu al culturii muzicale. Situat între dorința de a acumula și difuza cunoaștere muzicală și conservarea istoriei muzicale românești și universale, salvând-o de la o regretabilă uitare, el face vizibilă publicului și o fațetă importantă a istoriei colecționismului românesc din secolul XX, prin donațiile și achizițiile ce au contribuit la dezvoltarea acestuia. Pe de altă parte, eforturile susținute ale celor care au crezut în valoarea și importanța colecției au reprezentat un demers conștient de a se angaja în realizarea unei structuri științifice în ciuda vicisitudinilor epocii, reușind, reluând cuvintele compozitorului George Enescu, să *răzbească cu o vitalitate eroică*.

⁵⁵ Idem, *Cabinetul de Muzică*, Arhiva.

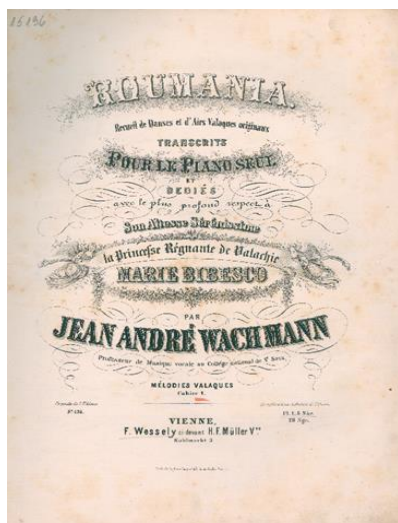

Fig. 1, Jean André Wachmann, *Recueil des danses et d'airs valaques originaux*, Biblioteca Academiei Române, Cabinetul de Muzică, Inv. 15196.

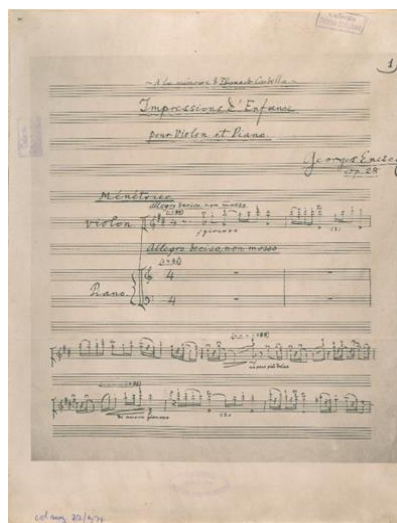

Fig. 2, George Enescu, *Impressions d'enfance pour violon et piano. A la mémoire d'Edouard Caudella*, Biblioteca Academiei Române, Cabinetul de Muzică, Inv. Ms. R 7475.

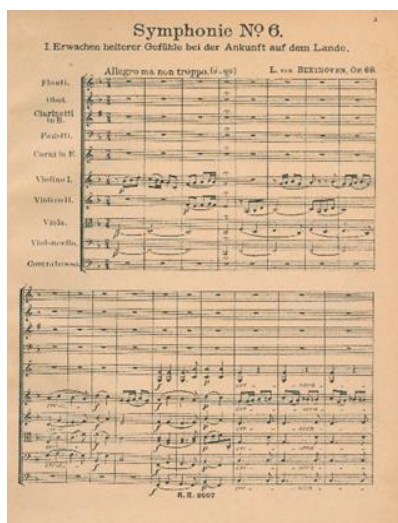

Fig. 3, Ludwig van Beethoven, *Symphonie No. 6*, Biblioteca Academiei Române,

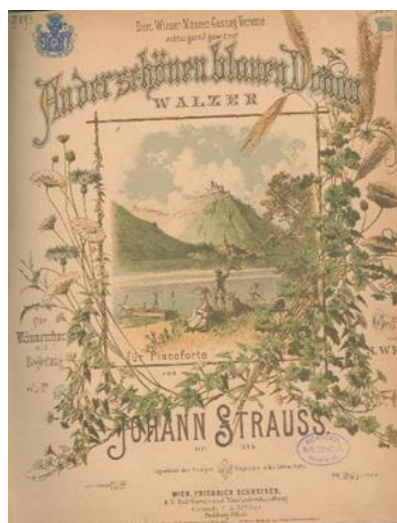

Fig. 4, Johann Strauss, *Walzer für Pianoforte*, Biblioteca Academiei Române,

Cabinetul de Muzică, I 5232.

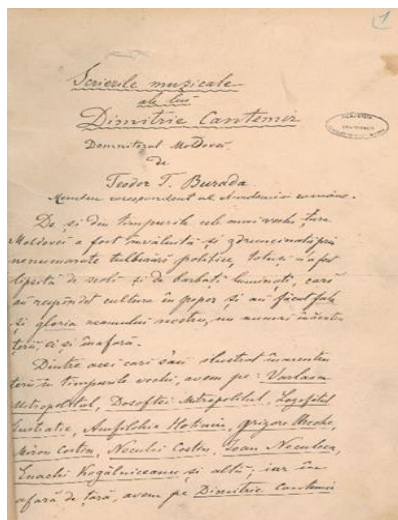

Fig. 5, Teodor T. Burada,
Scrisorile muzicale ale lui Dimitrie Cantemir,
 Biblioteca Academiei Române,
 Cabinetul de Muzică, Ms. R. 856.

Cabinetul de Muzică, Inv. III 893.

Fig. 6, Franz Liszt,
Rumänische Rhapsodie,
 Biblioteca Academiei Române,
 Cabinetul de Muzică, Inv. III 778.

Fig. 7, Wolfgang Amadeus Mozart,
*Cadenza per il Rondeau; Ferma nel il rondeau
 pentru pian*, Biblioteca Academiei Române,
 Cabinetul de Muzică, Inv. Ms. S 4664.

Fig. 8, Gioachino Rossini, *Mi lagnerò tacendo*,
 Biblioteca Academiei Române,
 Cabinetul de Muzică, Inv. Ms. S.

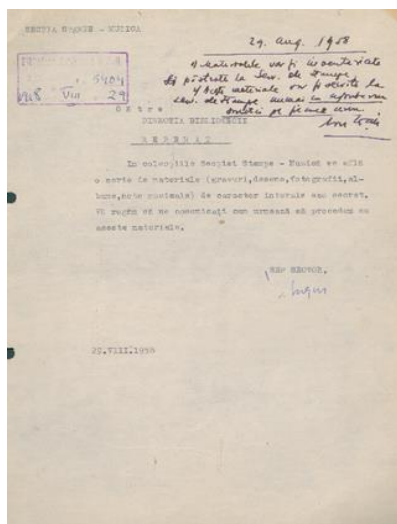

Fig. 9, *Referat privind existența unor materiale cu caracter secret, 29 august 1958, Biblioteca Academiei Române, Cabinetul de Muzică, Arhivă.*

nr.	Canta	Artor	Titlu	CMB.
1.	nr.31	Atanasia Mircosim	Mare tagan (plan)	
2.	nr.44	Boldanici Alex.	Momente mandale "Monste Varii"	
3.	nr.46	Barba Filaret	Mitrici (la scoa-text Vintor muzi)	
4.	nr.55	Buculea-Covalea P.	Mare tagan (plano forte)	
5.	nr.55	Boia G.	Imani (concordia pentru 6 voci cu piano)	
6.	nr.158	Costaldi, Iuliano	La muntelui patriotic m-orig.	
7.	169	Costaldi Alfonso	Muzul carastuagilor m-orig.	
8.	nr.180+	Costaldi Nando	Namul pluge-Im trianful m-orig.	
9.	nr.278	Costello M.	Im comu-frataneu regu- l m-orig.	
10.	nr.279+	Costello M.	Im comu-frataneu regu- l m-orig.	
11.	286	" "	Im trianful (Imi) " "	
12.	281	" "	Im-taganeu regule, m-cuple	
13.	7 282	" "	7 Im Trianful.	
14.	283	" "	m-orig.	
15.	nr.279	" "	Im comu-3 stene	
16.	nr.427+	" "	Im trianful m-orig.	
17.	nr.444	Costaldi-Francoia	Im mational comu	
18.	nr.447+	Costaldi Fr.	Im trianful comu	
19.	nr.450	Costaldi Fr.	Im trianful comu	
20.	nr.763	Cupelan S.	Muzul regulel Com Il-filca al Sondali Bari	
21.	nr.721-22	Costaldi Scarria Frasco	Muz trianful - m- l m-orig.	
22.	nr.772	Diattreanu Constantina	Pluore regulel, velle patriotic-orchestra	
23.	nr.953	Costaldi Nando	Namul pluge Im trianful.	

Fig. 10, *Tabel cu situația Fondului Special la*
manuscrise muzicale,
Biblioteca Academiei Române,
Cabinetul de Muzică, Arhivă.

Fig. 11, D.S. Vasulescu, *Imn Funebru*,
Biblioteca Academiei Române,
Cabinetul de Muzică, Inv. III 3981.

Fig. 12, *Disc conținând discursul lui Stalin*,
Biblioteca Academiei Române,
Cabinetul de Muzică. Inv. 3782.

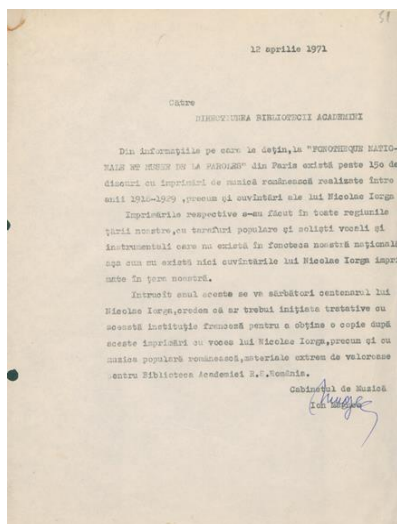

Fig. 13, Solicitarea lui Ion Magnea
de a se deplasa la Paris în vederea
obținerii unor materiale de importanță
culturală, 12 aprilie 1971,
Biblioteca Academiei Române,
Cabinetul de Muzică, Arhivă.

Fig. 14, Autor anonim, *Biroul și sala de lucru a
Cabinetului de Muzică,
Biblioteca Academiei Române,
Cabinetul de Fotografie, Inv. 12536.*

Luiza-Antonela BUNBĂNAC
Biblioteca Academiei Române